

Adéla Hanzálková

Reliéf Madony Ochránitelky z olomoucké katedrály v reflexi díla Nielse Gerhaerta van Leyden

Bakalářská práce, FF UK, Ústav pro dějiny umění, Praha 2023/2024

Oponentský posudek

Adéla Hanzálková monograficky zpracovává jedno z nejzajímavějších sochařských děl moravského regionu – pískovcový reliéf Madony Ochránitelky z Olomouce. Jak autorka sama podotýká, ačkoliv se dílo těšilo v podstatě od 19. století zájmu badatelů, přesto se mu v rámci dějin umění nedostávalo zasloužené pozornosti, která by akcentovala jeho význam v rámci gerhaertovsky (či pogerhaertovsky) orientované tvorby na Moravě – na rozdíl od často pojednávané reprezentativní Madony Primavesi.

Bakalářská práce je zdařilou monografií jednoho díla. Autorce se podařilo přesvědčivě ukotvit olomoucký reliéf do počátku 90. let 15. století, a to jak do dobového a sociálního kontextu olomoucké humanistické společnosti, tak i do kontextu vlivu vídeňského gerhaertovského a pogerhaertovského sochařství na Moravě.

Práce je jasně strukturována, v úvodu jsou naznačeny otázky, které se pak autorka snaží zodpovědět. Popis díla dobře ukazuje autorčinu pozorovací schopnost a osvojení si uměleckohistorické terminologie. Rozbor dosavadní literatury k reliéfu je přehledně zpracován a kriticky abstrahuje nejdůležitější závěry badatelů. Otázky, které vyplynuly z podrobné analýzy literatury, jsou pak zkoumány v dalších kapitolách. Práce neopomněla ani ikonografii reliéfu, z níž pak vyplývá i pokus o identifikaci postav zobrazených pod Mariiným pláštěm. Autorka zde pracuje se závěry předchozích badatelů, které kriticky zhodnocuje a navrhuje neoptimálnější řešení vzhledem k době vzniku i společenskému kontextu díla. Prostřednictvím interpretace spony Mariina pláště s hlavou antické Gorgony a zejména interpretací astwerků v baldachýnu jako dalšího motivu posilujícího humanistické myšlenkové tendence v olomoucké intelektuální společnosti v závěru 15. století, autorka doložila, že je schopná inspirativně propojovat podněty z literatury s vlastními závěry.

Poměrně krátká kapitola o původní funkci reliéfu, který byl jistě kamenným oltářním retáblem, mohla být pojednána širěji, s uvedením více obdobných případů a snad i s důkazovým využitím restaurátorských zjištění (pokud byla autorce dostupná), např. míra degradace kamene v exteriéru versus v interiéru ad. Obsáhleji je zato zpracována kapitola věnující se uměleckohistorickým souvislostem reliéfu s výzdobou radniční kaple v Olomouci, kde autorka

navázala na bádání Jaromíra Homolky a Ivo Hlobila. V následující podkapitole pak olomoucký reliéf Panny Marie Ochránilky pevně ukotvila do sféry vídeňského vlivu gerhaertovského a pogerhaertovského sochařství zejména srovnáním s náhrobky Eleanory Portugalské a Friedricha III. V závěru této části se Adéla Hanzálková pokusila identifikovat možného objednavatele či objednavatelku díla, které hledala ve vzdělané olomoucké rodině Pauswangelů se silnou vazbou na humanisticky orientovanou vídeňskou společnost vedenou Konrádem Celtisem. Jakýsi appendix – avšak nezbytný k metodologickému uchopení pojmů jako jsou gerhaertovské a pogerhaertovské sochařství – představuje závěrečná kapitola bakalářské práce pojednávající o tzv. gerhaertovské škole. Rozsáhlý poznámkový aparát v této části svědčí o autorčině zevrubném studiu tématu a pochopení této poměrně složité problematiky.

Jednou z mála výtek, které mohu formulovat, je uvedení přehledu literatury k reliéfu na začátku kapitoly 2 (s. 5): autorka zde opomněla uvést katalogové heslo Ivo Hlobila z katalogu *Od gotiky k renesanci III. Olomouc* z roku 1999 (s. 304–306, kat. č. 191). S jeho závěry pak pracuje na s. 16 a dále v práci, kde již příslušné katalogové heslo citováno samozřejmě je.

Práce je psána kultivovaným jazykem se znalostí uměleckohistorické terminologie, obsahově je kvalitní a vřele ji doporučuji k obhajobě.

V Praze, 2. září 2024

Mgr. Helena Dáňová, Ph.D.

Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.